

Centrálny rozvojový projekt *Implementácia projektu Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj AHELO na slovenských vysokých školách (AHELO-SK)*

(Príloha k výzve na účasť vysokých škôl v projekte AHELO-SK)

Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD) pripravila na podnet zo stretnutia ministrov školstva krajín OECD konaného v roku 2008 v Tokiu¹⁾ projekt *Hodnotenie výsledkov vysokoškolského vzdelávania – štúdia uskutočniteľnosti* (Assessment of Higher Education Learning Outcomes – Feasibility Study, ďalej len „projekt AHELO“). Projekt AHELO je zameraný na hodnotenie kvality vysokoškolského vzdelávania a jeho cieľom je zistiť, či je možné hodnotiť a porovnávať výsledky vysokoškolského vzdelávania medzi jednotlivými krajinami s rôznou kultúrou a jazykmi. Projekt má výskumný charakter a od jeho výsledku závisia ďalšie aktivity OECD v tejto oblasti.

Na Slovensku dlhodobo prebiehajú diskusie o kvalite nášho vysokého školstva. Téma kvality vysokých škôl je ústrednou aj pre MŠVVaŠ SR (ďalej len „ministerstvo“). Preto sa rozhodlo umožniť slovenským vysokým školám zúčastniť sa projektu AHELO, ktorý OECD hodnotí ako míľnik pre oblasť medzinárodných aktivít vo vysokom školstve. Slovenské vysoké školy dostávajú možnosť sa zaradiť medzi vysoké školy z ďalších 15 krajín z 5 kontinentov, ktoré sa na projekte zúčastňujú.

Ministerstvo pokladá projekt AHELO za mimoriadne dôležitý pre slovenské vysoké školstvo. V prvom rade preto, lebo predstavuje možnosť prispieť k zvýšeniu jeho kvality. Účasťou na projekte sa Slovensko dostáva do priameho kontaktu s dianím a know-how v celosvetovo aktuálnej oblasti kvality vysokoškolského vzdelávania. Nezanedbateľnou je aj možnosť pozitívne zviditeľniť slovenské vysoké školstvo medzi rozvinutými krajinami sveta.

Ministerstvo samotné však môže prispieť k projektu AHELO na Slovensku len vytvorením podmienok na jeho realizáciu. Hlavnými účastníkmi, ktorí rozhodnú o úspešnej implementácii projektu na Slovensku, sú slovenské vysoké školy. Cieľom tohto materiálu je oboznámiť slovenské vysoké školy s projektom a pozvať ich na aktívnu účasť na implementácii projektu AHELO na slovenských vysokých, ktorú ministerstvo organizuje vo forme centrálného rozvojového projektu s názvom *Implementácia projektu Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj AHELO na slovenských vysokých školách (AHELO-SK)*.

Stručná charakteristika projektu AHELO

Odpovede na základné otázky

Čo je predmetom projektu AHELO? Predmetom projektu AHELO je vytvorenie nástrojov na hodnotenie výsledkov vysokoškolského vzdelávania (learning outcomes), ktoré by boli

¹⁾ Direktoriát OECD pre vzdelávanie má bohaté skúsenosti v oblasti hodnotenia vzdelávania získané v známom celosvetovo bežiacom projekte PISA (Programme for International Student Assessment) zameranom na hodnotenie vedomostí a zručností 15-ročných, ako aj v projekte PIAAC (Programme for International Assessment of Adult Competencies) pre hodnotenie schopností dospelých.

použiteľné v rôznych kultúrnych a jazykových prostrediach a pre rôzne typy vysokoškolských inštitúcií. Overenie týchto nástrojov v reálnej situácii v jednotlivých zúčastnených krajinách.

Prečo projekt AHELO vznikol? Otázka kvality vzdelávania je celosvetovo aktuálna a doteraz neexistujú na medzinárodnej úrovni žiadne nástroje na priame hodnotenie výsledkov vzdelávania študentov vysokých škôl. Posudzovanie kvality vysokých škôl sa dnes takmer výlučne uskutočňuje len na báze ich reputácie a výkonu vo výskume. Informácie o kvalite vysokoškolského vzdelávania, ktoré v súčasnosti chýbajú, sú dôležité tak pre vytváranie politik v rámci vysokého školstva, ako aj pre individuálne rozhodovanie sa študentov.

Kto sa zúčastňuje na projekte AHELO? Na projekte AHELO sa zúčastňuje OECD, medzinárodné konzorcium expertov a 16 krajín z 5 kontinentov.

Ktorých oblastí sa projekt AHELO týka? Hodnotenie prebehne v oblasti všeobecných schopností a v dvoch špecifických oblastiach, a to v ekonómii a v stavebníctve na úrovni prvého stupňa vysokoškolského vzdelávania.

Čo bude výstupom projektu AHELO? Výstupom projektu AHELO budú anonymné údaje o výsledkoch testov porovnateľné na úrovni zúčastnených vysokých škôl. Na základe týchto údajov, ako aj na základe celkového priebehu projektu, bude spracované hodnotenie použitej metodiky. Ak bude projekt úspešný, OECD zváži rozšírenie hodnotenia výsledkov vysokoškolského vzdelávania na ďalšie oblasti a krajiny.

Aký je časový rámec projektu AHELO? V rokoch 2010 a 2011 boli vyvinuté hodnotiace nástroje (testy). V roku 2012 prebehne samotné testovanie. Výsledky budú predmetom záverečnej konferencie na konci roku 2012.

Čo sa má projektom AHELO dosiahnuť?

V rámci projektu prebehnú testy študentov končiacich vysokoškolské štúdium prvého stupňa (bakalárske štúdium). Cieľom pri zostavovaní testov bolo, aby ich výsledky mohli byť medzinárodne porovnávané bez ohľadu na jazykové a kultúrne prostredie. Testy by mali poskytnúť aktuálne údaje o kvalite výsledkov vysokoškolského vzdelávania a jeho relevantnosti vo vzťahu k požiadavkám trhu práce.

V rámci projektu spolupracuje OECD s konzorciom medzinárodne uznávaných expertov a s kolektívmi v 16 zúčastnených krajinách na vývoji a uskutočnení testovania. Projekt má charakter štúdie uskutočniteľnosti (feasibility study) a na základe jeho výsledkov sa určí, či takéto testovanie má zmysel v budúcnosti realizovať.

Čo sa testuje?

Testovanie sa sústreďí

- na všeobecné schopnosti, ktoré by mali získať študenti bez ohľadu na odbor štúdia,
- na špecifické schopnosti v dvoch odboroch, a to v ekonómii a v stavebníctve.

Test všeobecných schopností vychádza z medzinárodnej úpravy testu používaného v USA (US Collegiate Learning Assessment). Pri absolvovaní testu budú študenti musieť používať kritické myslenie, analytické uvažovanie, riešenie problémov a písomnú komunikáciu na vypracovanie odpovedí na niekoľko otázok o hypotetickej, ale realistickej situácii na základe spracovania informácií z rôznych zdrojov, ktoré budú mať k dispozícii. Súčasťou testu sú aj

úlohy, pri ktorých študent zodpovedá na otázky výberom jednej z viacerých ponúknutých odpovedí. Test všeobecných schopností je určený pre študentov ľubovoľného odboru a nevyžaduje žiadne špeciálne vedomosti.

Testy v oblasti ekonómie a stavebníctva boli vyvinuté špeciálne pre potreby projektu AHELO medzinárodným konzorciom a sústreďujú sa na schopnosť študentov použiť vedomosti získané štúdiom na riešenie praktických úloh. Testy sú určené pre študentov študijných odborov z oblasti ekonómie resp. stavebníctva.

Okrem uvedených testov budú o jednotlivých vysokých školách a študentoch spracované aj tzv. kontextuálne dotazníky (anonymné), ktoré poskytnú základné informácie o študentoch, o učiteľoch a o vysokej škole (napríklad demografické profily študentov a ich sociálno-ekonomický status, informácie o štruktúre študijných programov a o odbornom profile učiteľov a informácie o vysokej škole). Tieto dotazníky vyplnia v rámci testovania študenti a mimo testovania náhodným spôsobom vybraní učitelia zúčastnených vysokých škôl, ktorí sa podieľajú na vzdelávaní v príslušných oblastiach. Získané informácie umožnia objektívnejšie a komplexnejšie porovnávanie výsledkov testov a zároveň poskytnú určitý obraz o situácii vo vzdelávacích systémoch zúčastnených krajín.

Účastníci projektu

Do projektu je zapojených nasledujúcich 16 krajín: Austrália, Belgicko, Kolumbia, Egypt, Fínsko, Taliansko, Japonsko, Južná Kórea, Kuvajt, Mexiko, Holandsko, Nórsko, Švédsko, Rusko, USA a Slovensko. Väčšina krajín sa zúčastňuje projektu len v jednej z oblastí. Vo všetkých troch oblastiach sa testovania zúčastňujú 3 krajiny, a to Egypt, Mexiko a Slovensko.

Prínosy projektu

Hoci je projekt primárne chápaný ako výskumná štúdia uskutočniteľnosti vývoja a implementácie nástrojov na hodnotenie výsledkov vysokoškolského vzdelávania, **prinesie každej zúčastnenej vysokej škole informácie o výsledkoch jej študentov a v závislosti od výsledkov projektu aj ich porovnanie s výsledkami podobných inštitúcií v medzinárodnom meradle. Vzhľadom na výskumný charakter projektu nebudú ako výstup zverejňované žiadne rebríčky inštitúcií ani zúčastnených krajín.** Výsledky dostanú inštitúcie len pre vlastnú potrebu. Vybrané anonymné informácie o výsledkoch vlastných vysokých škôl dostanú aj ministerstvá zúčastnených krajín.

Ak projekt dopadne úspešne a potvrdí sa uskutočniteľnosť testovania a medzinárodného porovňovania výsledkov, budú aktivity, ktoré na základe projektu v ďalšom potenciálne vzniknú, prínosom pre všetkých zainteresovaných, teda študentov, vysoké školy, vlády aj zamestnávateľov. Osobitne pre Slovensko je prínosom získanie know-how a budovanie personálnych kapacít pre takýto typ výskumu a následne praktického testovania.

Časový rámec, organizačná štruktúra, výber inštitúcií a študentov

V rokoch 2010 a 2011 boli v rámci prvej fázy projektu vyvinuté a preložené do jazykov zúčastnených krajín jednotlivé testovacie nástroje. Tieto nástroje boli overené na malých skupinách študentov v jednotlivých krajinách.

Organizačne zastrešuje projekt v každej zo zúčastnených krajín národné centrum. Za realizáciu projektu v konkrétnej oblasti v danej krajine zodpovedá národný manažér projektu

(national project manager – NPM). Na každej zo zúčastnených vysokých škôl zodpovedá za implementáciu projektu inštitucionálny koordinátor, ktorého si určí vysoká škola.

Samotné testovanie prebehne v období február – jún 2012.

Zapojenie sa do projektu je dobrovoľné, a to tak z hľadiska vysokých škôl, ako aj študentov a učiteľov. **Testovať sa budú len denní študenti v poslednom roku vysokoškolského štúdia prvého stupňa.** Z jednej krajiny v jednej oblasti sa štandardne predpokladá účasť 10 vysokých škôl. Ak sa vysoká škola zúčastní projektu, výber jej študentov na testovanie sa musí uskutočniť náhodným spôsobom zo všetkých jej študentov spĺňajúcich podmienky. Predpokladá sa výber 200 študentov z každej vysokej školy, pričom projekt počíta so 75 percentnou úspešnosťou, to znamená, že reálne sa predpokladá, že testov sa zúčastní približne 150 študentov na každej vysokej škole. Ak vysoká škola nemá v príslušnej skupine 200 študentov, nebude sa robiť výber, ale účasť na teste bude ponúknutá všetkým študentom príslušnej skupiny (teda všetkým denným študentom v poslednom roku vysokoškolského štúdia prvého stupňa v príslušnej oblasti).

Zloženie testov a organizácia testovania

Testy sa skladajú z dvoch typov úloh. Prvým typom sú tzv. constructive response tasks, pri ktorých má študent zodpovedať na niekoľko otvorených otázok (open-ended questions), teda otázok, kde odpoveď nespočíva len v jednoduchom výbere z niekoľkých možností, ale vyžaduje si širšie vyjadrenie. Pri druhom type úloh študent zodpovedá na otázky výberom jednej z viacerých ponúknutých odpovedí.

Vypracovávanie testov sa robí prostredníctvom počítača. Každý zo študentov má pridelené svoje používateľské meno a heslo. Po prihlásení sa do systému sa mu sprístupní test, ktorý má v stanovenom čase vypracovať. Čas pre test všeobecných schopností je 120 minút. Pre testy z ekonómie a zo stavebníctva je čas 90 minút.

Testy sa konajú po skupinách študentov v miestnostiach s počítačmi. Študenti nesmú pri nich používať žiadne pomôcky. Zaviažu sa tiež, že o obsahu testu budú zachovávať mlčanlivosť. Rôzne skupiny môžu vypracovávať testy v rôznych časoch, a to aj na jednej vysokej škole. Existuje niekoľko verzií testov, ktoré sa budú používať (pre podporu samostatného vypracovávania testov jednotlivými študentmi). Inštruktáž a dohľad budú vykonávať školení administrátori z tímu národného manažéra projektu.

Hodnotenie odpovedí na otvorené otázky budú vykonávať špeciálne vyškolení hodnotitelia príslušnej krajiny a vkladat' ho do systému. Hodnotenie odpovedí na otázky, pri ktorých sa vyberá jedna z ponúkaných možností, bude robiť systém automaticky. Systém bude automaticky vyhodnocovať aj kontextuálne dotazníky študentov a učiteľov.

Implementácia projektu AHELO na Slovensku

Implementácia projektu na Slovensku sa uskutoční **formou centrálného rozvojového projektu AHELO-SK.**

Organizačné zabezpečenie

Ako sme už uviedli, Slovensko sa prihlásilo do projektu AHELO vo všetkých troch oblastiach. Úlohu národného centra vykonáva ministerstvo, na ministerstve za projekt zodpovedá poradca ministra doc. Peter Mederly, kontakt peter.mederly@minedu.sk.

Implementáciu projektu v oblasti všeobecných schopností zabezpečuje kolektív vybraných pracovníkov Univerzity Mateja Bela. Národným manažérom projektu v oblasti všeobecných schopností je prof. Roman Nedela, kontakt nedela@savbb.sk.

Implementáciu projektu v oblasti ekonómie zabezpečuje kolektív vybraných pracovníkov Univerzity Komenského. Národným manažérom projektu v oblasti ekonómie je doc. Ján Boďa, kontakt jan.boda@fmph.uniba.sk.

Implementáciu projektu v oblasti stavebníctva zabezpečuje kolektív vybraných pracovníkov Slovenskej technickej univerzity. Národným manažérom projektu v oblasti stavebníctva je prof. Ján Kalužný, kontakt jan.kaluzny@stuba.sk.

Aktuálny stav implementácie

Slovensko úspešne zvládlo prvú fázu projektu. Sú pripravené a otestované slovenské verzie testov.

Pre druhú fázu projektu je potrebné v prvom rade vybrať vysoké školy, ktoré sa projektu zúčastnia. Ako sme uviedli, OECD nepredpisuje spôsob výberu vysokých škôl, pre väčšiu výpovednú hodnotu projektu by však bolo vítané, keby sa projektu zúčastnili vysoké školy rôznych druhov.

Výber vysokých škôl

Čo sa týka počtu, štandardne, pokiaľ je to možné, sa v každej zo zúčastnených krajín predpokladá účasť 10 vysokých škôl v každej z oblastí.

Na Slovensku sa v oblasti všeobecných schopností môže uchádzať o účasť každá vysoká škola. V oblasti ekonómie sa môžu uchádzať o účasť len vysoké školy, na ktorých sa uskutočňuje vysokoškolské štúdium prvého stupňa v dennej forme v študijnom odbore s ekonomickým zameraním (z hľadiska sústavy študijných odborov ide o študijné programy v študijných odboroch z podskupiny ekonómia a manažment). V oblasti stavebníctva prichádzajú na Slovensku do úvahy len Slovenská technická univerzita v Bratislave, Žilinská univerzita v Žiline a Technická univerzita v Košiciach.

Jedna vysoká škola sa môže uchádzať o účasť aj vo viacerých oblastiach testovania, pokiaľ spĺňa príslušné podmienky.

Ministerstvo sa obracia na vysoké školy s **výzvou na uchádzanie sa o účasť v projekte AHELO-SK**. Vzhľadom na zameranie vysokých škôl na Slovensku bude možné v oblasti stavebníctva akceptovať všetky vysoké školy, ktoré prejavia záujem. To isté prakticky platí aj v oblasti ekonómie. V oblasti všeobecných schopností spĺňajú základné podmienky pre účasť prakticky všetky vysoké školy na Slovensku. Pokiaľ by záujem o účasť v tejto oblasti prevyšoval možnosti projektu, ministerstvo urobí výber zo záujemcov. Kritériom bude dosiahnutie čo najvyššej reprezentatívnosti z hľadiska druhov škôl.

Ministerstvo poskytne zúčastneným vysokým školám na pokrytie ich nákladov spojených so zabezpečením testovania a vyplňania kontextových dotazníkov dotáciu. Jej výška bude pozostávať **zo základnej sumy 5 000 €** (za každú z troch oblastí, v ktorej sa vysoká škola zúčastní projektu) a zo sumy **50 € za každého študenta, ktorý sa zúčastní testovania a za každého učiteľa, ktorý vyplní kontextový dotazník.** ²⁾ Dotácia bude poskytnutá formou zálohy po akceptovaní prihlášky vysokej školy do projektu a zúčtovania na základe počtu študentov, ktorí sa zúčastnili testovania a počtu učiteľov, ktorí vyplnili kontextový dotazník.

Povinnosti vysokej školy zúčastňujúcej sa v projekte AHELO-SK

Vysoká škola, ktorá sa zúčastňuje projektu AHELO-SK, má nasledujúce povinnosti:

1. **Určiť inštitucionálneho koordinátora** projektu, ktorý bude úzko spolupracovať s príslušným národným manažérom projektu.
2. **Dodať zoznam všetkých študentov, ktorí spĺňajú podmienky na účasť v teste** (teda sú dennými študentmi v poslednom roku prvého stupňa vysokoškolského vzdelávania a v prípade ekonómie a stavebníctva študujú študijný program v danej oblasti). Mená v zozname môžu byť nahradené poradovými číslami, alebo inými identifikátormi. Ak je takýchto študentov viac ako 200, národný manažér projektu určí predpísanou metódou zo zoznamu pomocou náhodného výberu 200 študentov, ktorí sa majú zúčastniť testu a zabezpečí pre nich prístupové údaje do testovacieho systému.
3. **Dodať zoznam všetkých učiteľov, ktorí sa podieľajú na výučbe na prvom stupni vysokoškolského vzdelávania**, v prípade ekonómie a stavebníctva na výučbe študijných programov v danej oblasti. Ak je takýchto učiteľov viac ako 40, národný manažér projektu určí predpísanou metódou zo zoznamu pomocou náhodného výberu 40 učiteľov, ktorí budú pozvaní vyplniť kontextuálny dotazník a zabezpečí pre nich prístupové údaje do testovacieho systému.
4. **Spolupracovať pri zorganizovaní testovania** s národným manažérom projektu.
5. **Po dohode s národným manažérom projektu určiť termín resp. termíny testovania a vyčleniť vhodnú miestnosť resp. miestnosti na uskutočnenie testu.** Ohľadne zabezpečenia počítačov na účely testovania sa **štandardne predpokladá, že kolektív národného manažéra projektu dovezie na vysokú školu notebooky, ktoré budú pripravené na použitie na uskutočnenie testu a zabezpečí technicky celý priebeh testu.** Od vysokej školy sa očakáva len zabezpečenie jedného dostatočne rýchleho pripojenia na internet. V individuálnych a odôvodnených prípadoch sa vysoká škola môže dohodnúť s národným manažérom projektu, že uskutočnenie testu pre všetkých alebo pre časť jej študentov technicky zabezpečí v súlade s pravidlami projektu vo svojej réžii.

²⁾ V súlade s § 91 ods. 2 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov podlieha poskytnutie dotácie súkromným vysokým školám na rozvojové projekty schváleniu vlády SR po vyjadrení orgánov reprezentácie vysokých škôl. Ak sa niektoré zo súkromných vysokých škôl zúčastnia projektu, ministerstvo predloží orgánom reprezentácie vysokých škôl a vláde SR na schválenie poskytnutie tejto dotácie.

Podrobnosti o forme, v ktorej vysoká škola poskytne zoznam študentov a učiteľov, ako aj ďalšie podrobnosti o organizácii projektu, oznámi vysokej škole príslušný národný manažér projektu.

Ďalšie podrobnosti o projekte AHELO možno získať na adrese

http://www.oecd.org/document/22/0,3746,en_2649_35961291_40624662_1_1_1_1,00.html